

Skýrsla vegna styrks úr Kennslumálasjóði 2020

Verkefnið: „Verkefnabók með örsagnasafninu Árstíðir“

Samantekt:

Verkefnabók með örsagnasafninu *Árstíðir – sögur á einföldu máli* eftir Karítas Hrundar Pálsdóttur styður við lestur og kennslu bókmenntatexta á einföldu máli fyrir þá sem læra íslensku sem annað mál. Verkefnin eru fjölbreytt og reyna á ólíka færniþætti. Þau eru flokkuð eftir getustigi og sett fram á aðgengilegan hátt. Verkefnin stuðla að auknu læsi á íslenskt mál og íslenska menningu; og hafa verið prufukennd í fjórum skólum á ólíkum skólastigum. Verkefnabókin er væntanleg hjá Unu útgáfuhúsi 2022.

Greinargerð:

Verkefnið *Verkefnabók með örsagnasafninu Árstíðir* fólst í því að semja verkefnabók með örsagnasafninu *Árstíðir – sögur á einföldu máli* eftir Karítas Hrundar Pálsdóttur sem kom út hjá Unu útgáfuhúsi í byrjun janúar 2020. Bókin er frumkvöðlaverk þar sem hún er fyrsta safn skáldaðra frásagna sem ætlað er þeim sem leggja stund á íslensku sem annað mál. Sögurnar eru 101 talsins og allar á getustigi A2 til B1 samkvæmt Evrópurammanum. Útgáfa *Árstíða* er afrakstur verkefnisins *Sögur fyrir þá sem leggja stund á íslensku sem annað mál* sem Kennslumálasjóður styrkti árið 2019. Líkt og fram kemur í lokaskýrslu sem send var Kennslumálasjóði í janúar 2020 var auk bókaútgáfunnar sjálfrar tvennskonar afrakstur af verkefninu: 1) Að sögurnar voru flokkaðar eftir getustigi en til að geta flokkað þær var búinn til fimm stiga getustigskvarði fyrir lesskilning innan getustigs A2–B1. Getustigskvarðinn er framhald á þeirri vinnu sem þegar hefur verið unnin til að búa til ramma fyrir tileinkun íslensku sem annars máls, í samræmi við öll stig Evrópurammans. 2) Lagður var grunnur að kennsluhandbók með sögunum og þess getið að stefnt yrði að því að vinna áfram með kennsluhugmyndirnar með það fyrir augum að gefa út verkefnabók, það er umrædda *Verkefnabók með örsagnasafninu Árstíðir*.

Örsagnasafninu *Árstíðir – sögur á einföldu máli* hefur verið vel tekið og því voru góðar forsendur fyrir því að leggjast í frekari vinnu að verkefnabók sem styður við lestur og kennslu sagnanna. *Árstíðir* fékk töluverða umfjöllun í fjölmiðlum og var talin nýstárleg og til eftirbreytni. Sala á bókinni fór vel af stað og var hún endurprentuð strax haustið 2020. Frá útgáfu bókarinnar hafa nokkrar sögur úr henni verið notaðar í kennslu námskeiðsins „Orðaforði og málfræði II“ (ÍSE007G) í hagnýta náminu í íslensku sem öðru máli við Háskóla Íslands. Einnig hefur verið notast við bókina í námskeiðinu „Kennsla íslensku sem annars

máls“ (AMF005F) í meistaranáminu í annarsmálsfræðum við Háskóla Íslands og námskeiðinu „Íslenska sem annað mál“ (ÍET206F) í deild faggreinakennslu við Menntavísindasvið Háskóla Íslands. Þá hefur bókin verið notuð í kennslu á öðrum skólastigum.

Við gerð verkefnabókarinnar var stuðst við aðferðafræðina fókus á form (e. *focus on form*) en sú aðferð hefur á síðustu árum verið talin hvað árangursríkust í kennslu annars máls (Norris og Ortega, 2000; Haight, Herron og Cole, 2007). Aðferðin byggir á hugmyndum um að nýtt tungumál skuli kennt í gegnum áhugaverð umræðuefni og þemu, svo sem menningu eða landafræði landsins þar sem tungumálið sem lagt er stund á er talað. Á nokkuð tilviljunarkenndan hátt megi síðan draga athyglina frá merkingu og samskiptum, sem annars eru í brennidepli, að formi málsins, það er málfræði sem skipti máli til að dýpka skilning og hjálpa nemendum að ná tókum á umræddu tungumáli (Long, 1991; Doughty og Williams, 1998; Purpura, 2004). Einnig má nota fjölbreytta leiki við kennsluna. Sem dæmi má aðlaga leiki á borð við „Jósef segir“, bingó og samstæðuspil til að æfa nemendur í því að nota rétt kyn og réttan greini með nafnorðum (Harley, 1998). Í aðferðinni fókus á form er einkum stuðst við tvær námsleiðir til að nálgast efnið og kenna málfræði í áhugaverðu samhengi (Norris og Ortega, 2000). Leiðirnar eru aðleiðsla (e. *inductive*) og afleiðsla (e. *deductive*).

Verkefnabókinni er ætlað að auðvelda kennurum að nota sögurnar við kennslu íslensku sem annars máls. Í henni er að finna verkefni sem reyna á ólíka færniþætti hjá nemendum og krefjast virkrar þátttöku þeirra í kennslustundum. Með hverri sögu fylgja hugmyndir að því hvernig má nota sögurnar sem kveikjur að umræðuefnum og ritunarverkefnum. Einnig er bent á atriði í textunum sem draga má sérstaka athygli að, til dæmis hvað varðar orðaforða, málfræði, stafsetningu, framburð, þýðingar og bókmenntafræði. Þá er úrval leikja, sem tengjast þemum sagnanna og styðja við tungumálanámið, og sérsniðnar hlustunaræfingar einnig að finna í bókinni. Vorið 2021 kom út hljóðbókarútgáfa af *Árstíðum* og því má styðjast við leiklestur sagnanna við hlustunaræfingarnar.

Á síðustu misserum hefur farið fram vinna við getustigsgreiningu verkefna og leikja en Ernesta Ezerskyte var ráðin í þá vinnu í samstarfi við Karítas Hrundar Pálsdóttur. Haustið 2021 hefur verkefnabókin verið í profukennslu í þremur skólum: Álftamýrarskóla (grunnskóli), FB (framhaldsskóli) og Dósaverksmiðjunni / The Tin Can Factory (tungumálaskóla). Auk þess profukenndi Karítas hluta verkefnanna í námskeiðinu „Íslenska 5 (B1) – Sögur og menning“ (ÍSE040G) sem hún hannaði og kenndi tvisvar í sumarskóla Háskóla Íslands 2020. Verkefni úr bókinni hafa því verið lögð fyrir nemendur á fjórum ólíkum skólastigum og er sú reynsla ómetanleg fyrir þróun bókarinnar. Verkefnabókin mun koma út hjá Unu útgáfuhúsi 2022. Nýtt örsagnasafn, sjálfstætt framhald af *Árstíðum*, er væntanlegt sama ár.

Heimildaskrá

- Doughty, C. og Williams, J. (1998). *Focus on form in classroom second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Haight, C. E., Herron, C. og Cole, S. P. (2007). The effects of deductive and guided inductive instructional approaches on the learning of grammar in the elementary foreign language college classroom. *Foreign Language Annals*, 40(2), 288–310.
- Harley, B. (1998). The importance of timing in focus on form. Í C. Doughty og J. Williams (ritstjórar), *Focus on form in classroom second language acquisition* (bls. 156–174). Cambridge: Cambridge University Press.
- Háskóli Íslands. e.d. a. *ÍSE007G Orðaforði og málfræði II* [kennsluskrá]. <https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namskeid&id=05506320190&namskra=0> (sótt 9. desember 2021).
- Háskóli Íslands. e.d. b. *AMF005F Kennsla íslensku sem annars máls* [kennsluskrá]. <https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namskeid&id=70836620200> (sótt 9. desember 2021).
- Háskóli Íslands. e.d. c. *ÍET206F Íslenska sem annað mál* [kennsluskrá]. <https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?tab=nam&chapter=namskeid&id=61002720200&namskra=0> (sótt 9. desember 2021).
- Háskóli Íslands. e.d. d. *ÍSE040G Íslenska 5 (B1) – Sögur og menning* [kennsluskrá]. <https://ugla.hi.is/kennsluskra/index.php?sid=&tab=nam&chapter=namskeid&id=71063420203> (sótt 9. desember 2021).
- Karítas Hrundar Pálsdóttir. (2020). *Árstíðir: Sögur á einföldu máli*. Reykjavík: Una útgáfuhús.
- Long, M. H. (1991). Focus on form: A design feature in language teaching methodology. Í K. De Bot, R. Ginsberg og C. Kramsch (ritstjórar), *Foreign language research in crosscultural perspective* (bls. 39–52). Amsterdam: John Benjamins.
- Norris, J. M. og Ortega, L. (2000). Effectiveness of L2 instruction: A research synthesis and quantitative meta-analysis. *Language Learning*, 50(3), 417–528. doi: 10.1111/0023-8333.00136
- Purpura, J. E. (2004). *Assessing grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.